

Lo Somaten

DIARI REGIONALISTA Y D' AVISOS Y NOTICIAS

Any XII

Reus Diumenge 28 de Mars de 1897

Núm. 3.227

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Reus, un mes. Pas. 1
 a províncies trimesstre. 3/50
 Extranjer y Ultramar. 4
 Anúets, a preus convencionals.

Administració y Redacció

PLASSA DE LA CONSTITUCIÓ, 7 (PORXOS)

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

En la Administració d' aquest diari y en las principals
 librerías d' aquesta ciutat y de fora.
 En Barcelona, litografía Mallofré, carrer Junquera, 6.
 No s' retornan los originals encara que no s' publiquin.

GRANS CRIADERS DE CEPES AMERICANS
 E HISPANO-AMERICANS

EN
 Montmeló, Parets, Montornés y Moncada

25 hectàreas de Plantacions

VIUDA Y NEBOT DE ANTON DELMAS

Propietaris viticultors, provehídors dels principals Centres, comarcas agrícoles, vivers
 oficials y particulars del Extranjer, Pennsula y Balears, premiats ab gran diploma de
 mèrit en lo Concurs vití-vinicola de Badalona de 1892. Representació en totas las provin-
 cias d' Espanya.

Demanis lo Catàlech General núm. 9 de 1896-1897.

Empelts.—Barbats.—Estacas.—Seleccions perfectas.—Autenticitat
 garantidas.—Pera telegramas: ANTON DELMAS, Barcelona

V. Y NEBOT DE ANTON DELMAS

DIRECCIÓ GENERAL
 Ponent, 61, Barcelona

SUB DIRECCIÓ
 Mar, 46, Valencia

CENTRO VITICOLA DEL VALLES
GUANOS PERA TOTS LOS CULTIUS
GUANO DELMAS CONCENTRAT
 FABRICA A BARCELONA Y VALENCIA

Nostres GUANOS han obtingut, y obtenen cada dia més, un éxit extraordinari en las
 regions de major importancia agrícola. Contenen tots los elements essencials que las
 plantas necessitan y en la forma més convenient pera sa assimilació, enrobustint pode-
 sobre ellas, augmentant lo rendiment d' un mode sorprendent.

Classificació del guano DELMA

«Guanò Delmas».—Arrós.—Adob complet é intensiu, especial pera 'l cultiu del arrós.
 «Guanò Delmas».—Cereals.—Adob complet é intensiu pera 'l cultiu de Cereals, Pa-
 tates, Hortalißas, Afuls, etc.
 «Guanò Delmas».—Vinyas.—Taronjers.—Especial pera 'l cultiu de las vinyas; taron-
 jers y de tots los arbres.

Garantisém la composició de nostres Guanos sobre factura.

REPRESENTANT EN LA PROVINCIA DE TARRAGONA
Pere Fabregas, carrer S. Joan, 28 primer.—Reus.

donat tan fortas sotregadas que ha sigut un miracle,
 no caygués del Candelero.

En plena Constitució, en plena llibertat d' impremp-
 tu, en las darrerías del sigle XIX, en lo temps en que
 s' tolera tota classe de propaganda, desde la anti-clerical
 á la socialista, del republicá gubernamental al més
 revolucionari, entitats totas que no perse-

Nosaltres, ho podem dir ben alt, deixém tranquila
 á la Reyna en son tronó, y al Govern en sos banchs
 blaus del Congrès y encara fem més: de bona gana
 consentiriam que la Reyna ó Rey, cenyissin corona de
 Primpesa ó de Comte.

Y si alguna cosa pera Catalunya demaném, es per-
 que tenim l' intens convenciment que de conseguirho
 hi guenyaria Espanya, y molt més Catalunya.

Quí no sab y quin es l' escriptor que parlant de
 la Hisenda y administració espanyola no ha dit una y
 cent vegadas que si Espanya s' troba á la bancarrota,
 es degut als efectes de la centralisació que en tots los
 rams priva?

Donchs si aixó ho han escrit y ho escriuen diaria-
 ment escriptors no catalens, no es de extrenyar que
 nosaltres, encarinys ab nostres usos y costums, y en-
 carinyats ab aquesta patria chica que la veyém gran,
 infinita, y persuadits d' aquellas veritats, dediquém
 nostras pocas forsas y nostre poch valer á fer obrir los
 ulls del centralisme, causa, inconvenient si s' vol, de
 totas las nostras desgracias y de la desgracia d' Es-
 panya.

Adob pera las vinyas

Trobém en lo periódich francés *Le Temps*, firmat
 per un notable agrónom Mr. L. Grandeau, un article
 de gran interés que sentim, per la falta d' espay, no
 pòguer reproduhir íntegro.

Nos limitarem á extractar del mateix las observa-
 cions més importants.

Es cosa sabuda que las «escorias Thomas» donan
 un resultat molt superior á altres adobs fosfatats en
 terrenos silíceos argillosos pobres en cal, en los quals
 venen alcansant ab son inteligent empleo grans rendi-
 ments los agricultors francesos y alemanys.

Resultaria lo propi en terrenos essencialment cal-
 cáreos? Y á aquesta pregunta s' afegeix aquesta altra:

las «escorias Tomas», pera produhir efecte, zecessitan
 estar enterradas més ó menos temps avans del sembrar
 ó plantació á que s' destinán, ó hasta escamparlas in-
 mediatament avans del sembrar ó ab la última labor?

Aquestas cuestiones, segons afirma Mr. Grandeau,
 en vista de numerosas experiencias practicadas, en la
 efecte de las escorias en una contestació terminant. U
 al en terreno silíceo ó argillós; sa acció es immediata
 sobre la vegetació.

Tals son las afirmacions de Mr. Grandeau, basadas
 en reiteradas experiencias practicadas á Fransa en vi-
 nyas de la Champagne y de Bourgogne.

A Avenay (Marne) s' operava sobre una hectàrea
 de vinya francesa, plantada á 18.000 cepes per hectà-
 rea, de vinticinch á trenta anys y en bona producció,
 la terra laborable d' escassa profunditat, arcillós cal-
 cáreo.

A l' hivern de 1894 se feu la primera aplicació de
 escorias. Fins allavors sols s' havia empleat fem y
 brossas preparadas en cantitat de 15.000 kilògrams per
 hectàrea al any.

La parcela fou dividida en duas parts de 1/2 hectà-
 rea cada una, rebent desde 1894 alternativament un
 any 15.000 kilògrams de fem y altre 1.000 adob mi-
 neral de la barreja següent:

500 kilògrams «escorias Thomas».
200 » cloruro de potassa.
300 » sulfat de ferro.

Aquesta última sal exercí 'l doble efecte de propor-
 cionar á la terra ácid sulfúrich, del qual escassejava lo
 de referenciació; y 'l ferro que conté s' oposa d' una ma-
 nera eficaz al desenvolho de la clorosis de la vinya.

Lo reparto del adob se feu al aixám ab la primera
 llaurada d' hivern. Los resultats de la collita foren los següents, sols
 en grans ben bons y madurs cuyadosament triets:

Verema de	ADOB	Kilògrams
1891.	Fems sols.	3.270
1892.	Idem.	2.820
1893.	Idem.	6.050
1894.	Idem.	3.050
1895.	Fems y adob mineral.	4.132
1896.	Idem.	3.766

Deixant apart l' any 1893, que fou d' una producció
 excepcional, la comparació de collitas, calculant un
 rendiment de 200 kilògrams de rahim per hectòlitre de
 ví, segons costum á Champagne, dona lo resultat
 prácticich següent:

SE RETRATA

TOTS LOS DIAS, FESTIUS Y
 'LS LABORABLES A PE-
 TICIO.

NOVAS FOTOGRA-
 FIAS EN CO-
 LORS, OPERA tots
 LOS DIUMENGES.

Passoig de Mata, 12,

REUS

Dias de despaig tots los festius.

Asseadoras para comunas

ab tanca Neumática.

Dit article que es una verdadera novetat, te la ven-
 taja que ab sa aplicació s' evita lo mal olor tan molest
 en moltas habitacions.

Ab la mateixa tanca Neumática, tenim Timbo-
 rets aplicables en cualsevol sala ó alcoba pera personas
 defecadas.

Los articles mencionats se troban de venta en la
 Ferrreteria de

MARIMÓN Y VERNIS

Arrabal Sta. Ana, 38. —REUS.

SECCIÓ DOCTRINAL

Vingan lligams

Hem d' escriure, més ben dit, escriuim ab lo neguit
 y sobre l' alé que domina al pres en capella y pera quí
 lo despuntar del auba de l' endemà, equival á una eter-
 nitat.

A nostre cervell hi acuden una confusió d' ideas,
 hermosas totas, pero totas també difícils d' exposar ab
 aquella claretat que tenim per costum.

Varis cipoyos nos vigilan, y es que 'l Govern tém
 de nosaltres, lo que may nos hauriam figurat ni ha es-
 tat jamay en nostre ánim ni en nostres propòsits des-
 autorisant aixís, als portaveus de la opinió pública na-
 cional, als mateixos que en diferentas ocasions li han

	Pes del rahim Kilógrs.	Terme mitj de las cullites Kilógrs.	Cantitat de hectòlitrs. de vi.
1891.	3.270	3.060	15,25
1892.	2.820		
1894.	3.050		
1895.	4.132	3.949	19,75
1896.	3.766		

Mes producció. 889 4,50

L'empleo de las «escorias Thomas» y sals de potassa ha produhit, per lo tant, un augment de 30 per 100 sobre l' adob de fems sols aplicat á la vinya.

Lo gasto per hectárea se calcula com segueix:

	Franchs.
15.000 kilógrams, franch á 15 la tonelada de 1.000 kilógrams.	225
Preparació y acarreg.	100
Trasport dels fems á la vinya á bast.	100
	425

Segon. Fems y adob mineral:

	Franchs.
500 kilógrams «escoria Thomas», cloruro de potassa y sulfat ferro.	52,50
7.500 kilógrams fems, á pessetas 15 la tonelada de 1.000 kilógrams.	112,50
Preparació y acarreg.	50
Escampament dels fems.	50
	265

La diferencia de lo gastat á favor del segon adob resulta de franchs 160 per hectárea.

L'any 1896 fou extraordinariament humit y motivá una general podridura, á la qual resistiren molt millor las 50 áreas que en hivern reberen l' abono mineral.

En altres varis terrenos de la Cote d' Or, calcáris de 13 fins 40 per 100, l' empleo de las «escorias Thomas» favorable.

Una experiéncia comparativa se portá á cap en la forma següent:

A) «Escorias Thomas.	500	} per hectárea.
Kainita.	400	
Nitrat de sosa en Maig.	200	
B) Superfosfats.	300	} per hectárea.
Kainita.	400	
Nitrat de sosa en Maig.	200	

Los dos adobs repartits en Mars de 1896, segons afirma l' experimentador, donaren bons resultats; pero l' camp abonat ab «escorias Thomas» estava millor encara, las fullas més verdes y tota la vegetació més vigorosa.

En altre terreno que contenia 13 per 100 de cals, vinya francesa de quatre anys, fou repartit en Mars lo mateix adob A.

La vinya, que fins allavors no havia tingut vigor ni forsa, mostrá prompte una vegetació tan fresca com lo millor cep americá.

Los efectes de las «escorias Thomas foren notabilissims; sols lo mal temps que regnava á Bourgogne durant la cullita en 1886 impedí determinar numéricament los resultats ab pesos exactes.

En resumen, declara Mr. Grandeau que las «escorias Thomas» son tan eficaces en terreno calcáreo com en terreno silíceo, que aumentan notablement lo vigor y l' rendiment de la vinya, que poden ser empleadas, be sia avans, be sia al moment de plorar los ceps, y que la época pera la aplicació deaurá ser escullida segons la particular conveniencia del agricultor.

L' empleo acompanyat del nitrat de sosa també es d' excelent efecte.

Lo de Creta

Un despaig de Atenas diu que, en vista de la gravetat de las circunstancias, lo Govern ha resolt que l' príncep hereu de Grecia anticipés sa marxa.

Lo príncep ha sortit ja ab direcció á Tesalia, pera posarse al frente de las tropas helénicas concentradas en la frontera turca.

«The Daily Telegraph» y «The Standard», asseguran que Inglaterra está resolta á pendre part en lo blo-

queig de las costas helénicas, renunciand á demanar l' establiment d' una zona neutral en la frontera turchegra.

Un despaig de la Canea diu que 'ls insurrectes cretenses prossegueixen ab activitat los preparatius pera las operacions militars, desohint los consells de las potencias y fins menyspreuhant los actes de forsa per ellas realisats.

Altre despaig de la Canea diu, ampliant noticias ja transmesas, que 'ls insurrectes cretenses lograren voler ab dinamita una gran part del fort de Malaxa, del que s' apoderaren.

La guardia turca que ocupava Malaxa, se defensá ab energia.

Sols se lliuraren de la mort vuit dels defensors. Los barcos de la escuadra bombajaren lo campament cristiá.

Los inurrectes cretenses sostingueren lo foch fins apoderarse de las possessions que l' exercit otomá té á Acrotinia.

CRÓNICA REGIONAL

Un possibilista de la localitat y á aquest encara per lo parentiu que l' uneix ab la patriotera *Publicidad* de Barcelona, no interpretant prou bé l' article que un de nosires companys de la ciutat comptal nos enviá pera sa inserció en *Lo SOMATENT*, titulat «Nostres enemichs en la premsa», nos surt ahir desde las columnas del citat colega, ab una correspondencia que segurament no hauria enviat si s' hagués fixat en lo títol y procedencia del article.

Lo títol no pot ser mes expressiu y al donarli *Lo Corresponsal de La Publicidad* altre sentit del que tenia, sembla que no ho hagi fet sino pera lluhir la seva prosa de correcte escriptor.

L' article nostre, parlant de *nostres enemichs* no volia ni podia referirse al partit possibilista en general y molt menos al de nostra ciutat, ab lo qual nos uneixen fortas simpatias y que poch ó gens se sembla als partits á la madrilenya.

Al dir republicans d' estopa volíem únicament parlar d' aquells que tan indigna com villanament han procedit en Barcelona precisament quan no podían contestar per la arbitraria suspensió gubernativa que sobre ells ha recaygut.

Se deya ahir que l' alcalde, altre prohóm conservador, y l' governador civil de la provincia feren un xeflis en una vinya dels voltants. S' afegia que s' havían tractat assumptos d' alta política y no faltava qui deya que tal vegada algun periódich de nostra ciutat pagaria la festa en virtut d' aquell refrá castellá *á junta de rabadanes muerte de oveja*.

Comunican de Lisboa que 'ls estudiants d' aquella Universitat han efectuat una manifestació de simpatia al cónsul de Grecia, á qual domiciliarse dirigiren organisant una marxa de las Antorchas, entregant á dit funcionari un missatge en lo qual se fan vots per la prosperitat del poble helénich y per l' éxit de la causa que defensa.

Los professors y estudiants de la Universitat de Coimbra han enviat un missatge igual al rector de la Universitat de Atenas.

La majoria dels balcones de las casas d' aquesta ciutat ostentavan ahir, ja desplegadas, las persianas, cuél fet prova mes bé de tot lo que poguessim dir, lo bona que será aquets dias la temperatura que regna.

La companyia d' aficionats que actua en lo teatret de la societat «Juventud Reusense» aquesta nit posará en escena lo drama «Camino de Portugal» y la comedia «Parada y Fonda».

Despres de la funció hi haurá l' acostumat ball en obsequi al bell sexe.

En los salons de la societat «El Alba» aquesta nit, lo célebre Baró Carleodopol, hi donará una sessió dels seus experiments, la qual promet veures bastant concorreguda.

En un dels números de la vinent setmana publicarem un article bibliografich sobre l' llibre *Anant pel mon* del conegut y distingit escriptor y artista en Santiago Russiñol, qui tingué la finesa, que nosaltres li agraíem de tot cor, d' enviarnos un exemplar ab afectuosa dedicatoria.

La acreditada impremta y tipografía *L' Avenç* de Barcelona, acaba de donar á l' estampa lo llibre «Figura y Paisatge», del celebrat escriptor catalá Narcís Oller.

Los aymats de la literatura pátria ja tenen donchs un altre volúm ahont saborejar las bellesas que tant insigne escriptor sab posar á la seva prosa.

Lo preu d' aquest nou llibre son 3 pessetas.

En l' exprés d' ahir passá per aquesta ciutat en direcció á Barcelona lo nou governador militar de Filipinas Excm. Sr. Primo de Rivera.

Segons nota que se 'ns ha facilitat per la Administració de Consums, lo recaudat ahir per varias especies puja á 947'48 pessetas.

Teatro de «El Alba»

AMOR Y DEBER

CUADRO DRAMÁTICH EN CATALÁ, DEL JOVE ESCRIPTOR F. Mario (MARIO FERRER).

Aquesta es la primera obreta que ha comensat á escriure pera l' teatro lo molt modest escriptor quin nom deixém anotat, del qui 'ls llegidors de *Lo SOMATENT* ja han tingut ocasió d' apreciar lo mérit d' alguns de sos treballs.

Sento, pero molt, tenir que donar compte de la impressió causada en lo primer moment, sense poguer analisar ab la detenció possible la obra, ja que soch dels que creuen que no està exemp de perills lo formular opinió categórica y concreta quan de produccions teatrals se tracta, per no donar lloch la mateixa precipitació del diálech al análistis conciensut á que'ns hem referit.

Aceptant, donchs, la teoria dels *fets consumats*, ó sigui la de subjectarse á las pragmáticas de la *Santa Rutina*, sense que sigui nostre anim formar iglesia apart, máxime tenint que figurar en son *cabildo*, encara que sigui ab tot lo modest cárrech de *sacrista*, aquest humil *Mestre Jordi*, servidor de vostés, procurará donarlos compte en las menos paraulas possibles, de la obreta que motiva aquestes ratllas.

L' argument de la mateixa se desenrotlla en un campament militar, servint d' época la en que estava empenhada la fraticida lluyta civil entre lliberals y carlistas.

Pren part en l' acció una germana de la caritat, qui ab sa hermosura y bellas prenas ha inspirat violenta passió al soldat *Andreu*, que, com es natural, no pot solicitar ser correspost de qui sos vots y sos hàbits l' han feta abdicar, entre otras cosas, del amor humá, tan sublim, á mon veure, com aquell, en virtut del que realisa la obra humanitaria que tant y tant la enalteix.

Per altra part, la monja, encara que mort ja l' aymant per qui havia professat, experimenta certa simpatia, molt próxima al amor, pero que ella no sab definir, per l' *Andreu*.

Ja en aquest terreno las cosas, s' entaula una acció, de la que 'n resultan guanyadors los que com á boif de guerra portan presoner á un cabecilla carlista, de quina custodia queda encarregat l' *Andreu*, prévias ordres que ha rebut de son superior.

L' *Andreu* crida á la germana de la caritat pera que presti sos aussilis al cabecilla, que está ferit, y aquella, al complimentar sa benéfica tasca, veu que es á son propi germá á qui deu aussiliar.

Venen las mútuas reconvençions per haver deixat en abandono á sos vellets pares, la una, per son amor tronxat en flor, y l' altre, en virtut de doctrinas atrasadas, considerant quan ja potser era tart, en que havían obrat impremeditadament, encoratjats sens dupte per una falsa rutina; y considerant que l' únich medi de compaginar las cosas consisteix en que l' cabecilla pugui escaparse, la monja aixís ho solicita del *Andreu*, qui, violentantse per no serli possible compláurela, arriba un moment en que no pot resistir á las súplicas d' aquella á qui tant estima, y, olvidant son deber, consent en que recobri sa llibertat aquell que s' trobava baix sa custodia.

En aixó l' tribunal está constituhit pera jutjar a cabecilla prés, y, al reclamarlo l' capitá á son inferior, aquest confessa de plá la veritat, sent exonerat en aquell mateix moment de sas insignias militars y portat á presencia dels que havían de jutjar al altre *reo*, los que condemnan á que sigui passat per las armes al que olvidá lo compliment de sos debers militars.

Es missatjer de tal nova un cabo, y al enterarse la monja de que per sa causa va á morir l' *Andreu*, se proposa enterar al tribunal de lo que ha motivat lo fet, al objecte d' atenuar lo rigor de la pena, resultant inútils sos passos, donchs al encaminarse al tribunal pera

GUIA DEL PASSATJER

SERVEY DE TRENS

SORTIDAS

De Reus á Barcelona

5⁰⁴ m. correo (Per Villanova y Vilafranca) 1.ª, 2.ª y tercera.
 8⁵⁶ m. exprés, primera y segunda dimars, dijous y dissabtes, (per Vilanova).
 12¹¹ t. mercancías, segunda y tercera.
 1⁵⁷ t. correo (per Vilanova).

De Barcelona á Reus

5²⁵ m. (per Vilafranca).
 9⁴⁶ m. (per Vilanova).
 15⁸ t. per id.
 7³⁹ t. exprés (dimars, dijous y dissabtes).

De Reus á Mora

9³³ m. — 1⁰⁴ t. — 3¹⁰ t. — 7¹⁹ y 9⁵⁷ nit.

De Mora á Reus

4²¹ m. — 8⁰⁰ m. — 12⁰⁸ t. — 6⁰⁴ t. — 7³⁶ n.

De Reus á Tarragona

8³⁰ m. — 9⁴⁷ m. — 2 t. — 7⁰⁴ t.

De Tarragona á Reus

7³⁰ m. — 12²⁵ t. — 4³⁰ t. — 8²⁰ n.

De Reus á Lleyda

8¹⁰ m. — 5²³ t.

De Lleyda á Reus

5⁵⁰ m. — 3⁵⁰ t.

De Reus á Vimbodí

1²⁸ t. cotxes de 2.ª y 3.^a

De Vimbodí á Reus

9⁵³ m. cotxes de 2.ª y 3.ª.

De Tarragona á Valencia

9³⁰ m. y 11³⁰ n.

De Valencia á Taragona

11¹ m. y 6³⁰ t.

ADMINISTRACIÓ D' CORREUS-REUS

Horas d' arribada y sortidas de correos

ARRIBADAS

De Tarragona,	8 ³⁰ m.
De Barcelona (per Tarragona)	8 ³⁰ m.
De id. directe	10 ³⁰ t.
De id. id.	1 ³⁰ t.

De id. ab la correspondencia extranjera

(per Picamoixons y descendent de Lleyda) 7³⁰ h.
 De Madrid y Zaragoza 2³⁰ t.
 De Lleyda y Huesca 7³⁰ n.

NOTA: Los correos para Filipinas sortiran de Barcelona lo 7 y 21 de Noviembre y 19 de Desembre del corrent any. Los de Cuba surten d'aquesta Administració lo 7, 17 y 27 de cada mes, correo ordinari.

Altra.—Deu tenirse present que tots los vapors que conduheixen tropas de refors á Cuba, portant també correo.

SORTIDAS

Pera Barcelona á las 5⁰⁰ m.

Pera id. id. á las 2⁰⁰ t.
 Pera Tarragona, Valencia y Murcia per S. Vicens 5 m.
 Pera id. id. id. (per idem) á las 2⁰⁰ t.
 Pera Tarragona, directe á las 7⁰⁰ n.

Pera Lleyda, Huesca, Manresa, Sabadell, Tarrassa y sas líneas á las 8⁰⁰ m.

Pera Madrid, Saragossa, Teruel, y provincias vascongadas, Castilla, Galicia, Andalucía y Extremadura á las 1⁰⁰ t.

Los pobles servits per peatons á las 9⁰⁰ m.

NOTA: A la correspondencia dirigida á Teruel, Andaluçia y Extremadura, que 's deposita en los bussons després de la sortida del correo de Madrid, se li dona á sortida a las 7 de la nit per Tarragona.

Ferrocarril económic de Reus a Salou

Servey de trens que regirá desde l'1 dia 1 de Octubre de 1896.

Sortidas de Reus: 4¹⁰, 9⁰⁶ matí; 2³² y 5⁴³ tarde.
 Sortidas de Salou: 4⁵⁶, 10⁴⁶ matí; 5¹⁰ tarde y 7 nit.

Las horas se regixen per lo meridiá de Madrid.

PURIFIQUE Vd

EL AIRE quemando PAPEL DE ARMENIA
 El mejor de los DESINFECTANTES

En interés de los enfermos y personas que los cuidan, los médicos recomiendan purificar el aire quemando PAPEL DE ARMENIA

Venta: Farmacias, Droguerías y Perfumerías
 POR MAYOR: CEBRIAN Y C.^a — BARCELONA

LO SOMATENT

Diari regionalista d' avisos y noticias

Preus de suscripció Punts de suscripció

En Reus, un mes
 En províncias trimestre
 Extranjer y Ultramar
 Anuncis, á preus convencionales.

Pesetas 1
 3⁵⁰
 7

En la Administració d' aquest diari y en las principals llibrerías d' aquesta ciutat y de fora.
 En Barcelona, Litografía Mallofré, plassa Sant Jaume, 3.
 No 's retornan los originals encara que no 's publiquin.

Imp. de C. Ferrando.—Plassa de la Constitució.

D'un discurs del senyor Galvez Holguin a la Econòmica Marítima par-

RELAIS D'UN DEL OFICI

JOAQUIM RIVERA Y CUADRENCIA

Abatxem lo cap perquè creyem, mes nostre cor aïena y el cervell bull pre-

Sembla que els diaris de Madrid estan empenyats en fer nos sortir de la le-

CONTRA LS CATALANISTAS

La premsa d'arriba i d'abaix, que exceptuant alguns partidchs inglesos y

SUPLEMENT DE «LO SOMATENT»

per tot lo mes d'Abril no's dona un cop de debò als insurrectes de las provín-

REUS, DIUMENGE 28 DE MARS DE 1897

LO SOMATENT

Suplement al núm. 3.227

Escrit per los ex-redactors de LA RENAIXENSA

Redacció: Reus, plassa de la Constitució. Sucursal de la Administració: Xucá, 13, Barcelona

PREUS: Espanya, 2 pessetas al mes, Antillas, 10 pessetas trimestre, Exranger, 12 Id. Un número, 10 centims. Atrassat 15.

NOSTRE PROGRAMA

May lo catalanisme ha treballat a l'ombra pera arribar a la realització dels seus ideals.

Sant del dia: Sant Sixto III, papa. Sant de demà: Sant Eustasi, abat, y Sant Bertoldo confessor.

Lo millor dels anissots ANISETIA GUERNICA Fabricat per C. FUMAÑA Y C.ª - REUS Demanarlo en tots los bons cafés, confiterias y botillerias.

Suplement de «Lo Somatent»

10

Lo mateix diari del dia 19 de Mars diu: «Una observació de un ex-ministro liberal: Cuando se oye una gran tontería; cuando se ve en la sala de recesos de un Congreso o de las polcas, es casi siempre el tonto, el punto figurado, o el caballero tolerante, un ex-gobernador civil.»

Así anda la administración, y así están las provincias.»

Aquesta també és de *El Tiempo*: «El Sr. Cánovas (a un reporter de *Le Journal*).—La administración en España es excelente.»

Como que de ella se procura que formen parte yernos, sobrinos, tíos y primos.

Así todo se arregla en familia.»

Un oncle del senyor Cánovas lo va recomanar al insigne Mesonero Romanos. En Cánovas era jove y s'va presentar com autor d'una pesca titulada *Trozo de Molina*, y diu *El Tiempo*: «Esa obra literaria quedó inédita. Pero su autor deja otras obras políticas que no se olvidarán fácilmente.»

Como que vino a continuar la Historia de España, y si le dejan la va a concluir definitivamente.»

Com venhen, las mostrars son curiosas.

Ab otras per l'estil, tretas ab una mica de paciència, dels mateixos actors de la comedia política, podria ferse el procés més rígid de la actual situació.

Però lo que hi sabem.

LIGA DE CATALUNYA

DISCURS LLEGIT PER DON RICARD PERMANER Y AVAYS EN LA ASSISIO INAGURAL CEBLE-GRADA, L DIA 13 D' AQUEST MES.

(Acabament)

Però l que la causa no decayguí y s' salví, avanzant paulatinament casi per la sola virtud y eficacia, no bona nostra condiccia ni dispensa nostra inaccío.

VINS MARCA CLARIANA

DESPATX: PRIMPCESA, 21 y BOQUER, 12. Teléfono 1.097.—BA RCELONA.

Vins de taula y generosos. Ollis fins. Champany desde 3 pessetas.

Servey a domicili. SECCIÓ ESPECIAL PERA LAS FARMACIAS.

TERRENOS

pera vendre, a tots los preus y en tots los districtes de Sant Martí de Provencals, propis pera fábricas, talleres y otras construccions.

Donará rahó J. Rivera, de 1 a 2, en lo carrer del Clot, núm. 61, del mateix poble. Teléfono 1.798.

BRODATS DECORATIUS

de la senyora Dolors Gimpera de Bosch. —Se ensenya en las classes que dirigeix en lo carrer de la Portaferrissa, número 25, segon pis.—Barcelona.

RUBINAT-LLORACH

UNICA AYGUA DE RUBINAT PURGANT. recomendada per tots los centros médichs d' Europa y América. S' emplea ab eficacia en las malalties següents: Constipació pertinás de ventre, infartos crónichs del fetje y de la bufeta, obstruccions viscerales, desordres funcionals del ventrell y budells, febres biliosas, dipòsits biliosos, febres tifóides, congestions cerebrals, afeccions herpéticas, febre groga, escrófulas (tumors frets), obsessat (grossaria), pogueutes considerat l' AYGUA RUBINAT com lo rey dels purgants inofensius.

Se ven en las principals farmacias y droguerías.

Com garantía de llegitimitat, exigeixis en cada ampolla la firma del Dr. Llorach. Administració: Cortis, 276, entressol, Barcelona.

ULLS DE POLL Y DURICIAS

se curan desseguida usant lo

CALLICIDA ESCRIVA

Es de color clar y transparent. No es perillós d' usarlo com moltas de sas imitacions: es inofensiu. Es fácil d' usar: se toca duas ó tres vegadas l' ull de poll ó duricia ab lo pinzellat sucant en lo CALLICIDA cada volta que s'usa y al cap de 4 ó 5 dias can l' ull de poll.

ESTOTX, AMPOLLETA Y PINZELLET, 6 RALS

Se ven per tot Espanya, Portugal y Américas. A Barcelona, a casa del autor Jaume Escrivá.

Jaume Escrivá, Farmacia de la Estrella.—Fernando VII, número 7, cantonada del carrer d' Aragó, enfront lo passatje de Madoz.)

Comandant d' infantería, D. Carles Aymerich.

Comandant d' infantería, D. Miquel Primo de Rivera.

Primer tinent de caballería, D. Celestí Espinosa.

Además del general de brigada D. Francisco Castilla, s' han embarcat també a las ordres del senyor marqués de Estella:

Coronel d' infantería, D. Salvador Viana y Cárdenas.

Tinent coronel d' infantería, D. Nicet Mayoral.

Tinent coronel de caballería, D. Joaquím Milans del Bosch.

Tinent coronel d' infantería, D. Joaquím Reixa.

Capitá de caballería, D. Bonifaci Ledesma.

Oficial tercer d' oficinas militars, D. Esteve Candelas.

—La quinina d' exportació extrangera conté fins a setze per cent d' impuresas. Aixís es que pera curar neuralgias, migranyas, gripes influenza, deu ferse exclusiu us de las *Cápsulas de Quinina de Pelletier*, quina pureasa garantisa l' bom del inventor imprés en cada cápsula.

—La exageració dels anuncis de certs pectorals comensa a cansar al públich serié, que exigeix dels produetes destinats a curar las malalties del pit, gripes y catarros crónichs una sanció certifica efectiva; en aquest cas se troba l' *Morrhool Creosotat de Chapoteaut* que representa la millor unió de la creosota ab los principis essencials del oli de fetje de bacallá.

—La falta de vitalitat tan frecuent en aquets temps, se deu principalment a la pobresa del organisme en fosfat de cal; Dusart ha fet penetrar aquesta veritat en las familias y ha realiat sa aplicació descubrint lo fosfat de cal assimilable; a aixó s' deu que 'ls metjes receptin cada dia l' *Vi y Aizorop de Dusart*, quals bons efectes se notan desseguida.

CORRESPONDENCIA

MADRID

26 de Mars.

Las bonas noticias perque han colinclit ab las que venen de Cuba que no son gens agradables. No s' refereixen a la marxa de las operacions militars: d' aquestas ja casi no se 'n parla perque tot lo que d' ellas se sab de dos ó tres mesos ensá, no surt de la monotonía verament fastigosa de petits combats, en los quals hi ha víctimas d' una y altra part sense que 'ls resultats influbeixin gran cosa en bé de la pacificació del país, que tothom desitja.

Lo que 'ls periódichs d' avuy, especialment *El Imparcial*, dihen de Cuba, es grave perque s' refereix a lo que fins ara no s' veyá y que ja va apareixer: a las consecuencias económicas de la guerra. Ja no se sab a la Habana per quin cap tirar en lo tocant al arreglo del nou pressupost ordinari molt crescut en virtud dels aumentes que s' han fet en los capituls de Guerra y Marina. Y no hi ha que parlar del pressupost extraordinari, es a dir, lo relatiu als gastos de la campanya, perque aquest, com ja s' pot dir que corre a cárrech d' Espanya, no cal que a la Habana s' encarrin gayre buscant recursos ab que nivellar los gastos ab los ingresos; que ab dir que no saben d' abont tráurels, han acabat.

Se suposa que a la Habana hi ha certa agitació que, naturalment, no dexarán d' aprofitar los enemichs d' Espanya, y ja hi ha qui diu aquesta tarde que no será estrany si demá ó demá passat se reb aquí la noticia d' haver lo general Weyler tornat a la capital de la isla. Serja sensible que tal succehis, perque si

NOTICIAS

A mida que poguém aniré introduhnt en lo suplement de Lo Somatent totas aquellas milloras que l' puguin fer més interessant als seus llegidors.

Las dificultats en que 'ns trobém are 'ns lligan de mans tant respecte á la part de redacció com á la administrativa. Per lo tant ja dispensaràn los nostros suscriptors las deficiencias que pogan notar en la publicació.

Dihuen que després de Reus ve París y després Londres.

Pero aixó que es cert en moltes cosas no ho es respecte al ram d' impremta, que si ho fos, ja hauríam comprat una rotativa pera fer enrabiar als diaris de Madrid que 'ns estiman tant com lo gat á la rata.

—S' ha publicat la anunciada colecció de cuadros en prosa del reputat novel·lista catalá en Narcís Oller. Porta per títol *Figura y paisatge* y forma un volum esmeradament presentat. En altre número parlarem ab alguna extensió d' aquesta darrera obra del senyor Oller.

—S' ha celebrat en lo local de la Associació Popular Regionalista de Barcelona una vetllada que tingué lloch, segons feu constar lo president de dita Associació, senyor Marsans pera protestar dels atachs de que ha sigut víctima en aquestos dias lo catalanisme.

Don Joseph Mallofré pronunciá un discurs en lo qual censurá durament a campanya de la premsa madrilenya en la cuestió de Cuba y Filipinas. Demostrá també 'ls grans perjudicis que á Catalunya reporta lo que no siguin del país la casi totalitat dels seus empleats.

Lo discurs d' en Mallofré, lo mateix que l' d' en Marsans, fou estrepitosament aplaudit per la distingida concurrència que de gom á gom omplia l' local.

També llegiren poesias dels més inspirats poetas de nostra pátria 'ls senyors Boada, Tous, Delclós, Amatller, Ciurana, Sala, Pellicer, Pujol, Montfort y Alsina, essent molt aplaudits.

Acabá tan simpática festa ab la patriótica cansó catalana «Los Segadors», que cantá, ab acompañament de piano, lo senyor Badía, y que fou corejada per la concurrència. Al acabar lo senyor Badía fou fortament aplaudit per los presents.

—Bona ocasió s' presenta ara al Ajuntament ó Diputació de Barcelona pera fer una excelent adquisició ab desí á enriqueir lo migrat Museu municipal de la Historia. Han arribat á dita ciutat uns vehins de la Escala, vila propera á la antiga Ampurias, ab més de 100 objectes trobats fent unas excavacions en lo lloch en que s' assentá aquella célebre ciutat ibero grega. Entre dits objectes hi figuran alguns jerros ó vasos ab figuras pintadas del més pur estil grec, un-güentaris de vidre pintat, fibulas de bronze, un mirall d' aquest metall, adornos de vidre y marfil, joyas, etc., etc. Sería llástima que anessen á parar al extranger dits objectes. Ab ells podria comensarse á formar un museu emporitá de positiu interés.

—Ab lo general Primo de Rivera s' han embarcat cap á Filipinas los quefes y oficials següents:

Comandant de caballería, D. Ricart Contreras.
Comandant de caballería, D. Carles Senespleda.
Comandant d' artillería, D. Garcia de Porres.

SECCIÓ POLÍTICA

No minva pas la persecució contra 'ls catalanistas. Al contrari que cada quaranta huyt horas nos arriban espurnas de la rablola d' en Cánovas y del xefill de la *Font del Gat*, que, ab tot y haver sigut honrada per lo padrí de boda de la filla d' en Menxeta, es la *Font del Gat* ab totas las sevas campanillas.

La darrera feta del govern es la denuncia de la *Doctrina catalanista* premiada y publicada á Sabadell en edició numerosíssima y reproducida per moltes revistats y setmanaris de Catalunya.

Ja tenia rahó en Morlesin al assegurar als seus amichs d' aquí que ab quatre dias tindria l' catalanisme desfet com un bolado. Sino que l' bolado sembra que no es d' aquells blanchs que s' fonen aixís que veuhen l' aygua, sino d' aquells cremadets que venen á cal Abella y que no s' acaban de desfer may mes.

Per qui 'ns sab greu tot aixó es per en Menxeta, per aquest catalanista que 'ns va sortir fa quatre dias al veure per la Rambla tan gran florida de rosellas y que per poch que 'ns descuydém no l' atraparém ni ab bicicleta. Tot es cuestió de que las xufas se venguin més que 'ls cacauhets ó que la gent tinga més tirada per aquestas.

Malaguanyats diners que s' va gastar fentse fer á cops d' enformador lo retrato d' aquell personatge madrileny! Malaguanyats de duas maneras: porque tots los que 'ns haviam engrescat ab aquellas bodas reals, nos va caure l' ánima als peus al veure que de Madrid nos enviavan uns homes de fesomia tan ordinaria y porque ara, en vista de las ordres d' allí dalt, tindré d' anar ab cuydado en deixar entrar al gremi catalanista al gran periodista valencí. Ja se 'n farà cárrech lo senyor Menxeta. La nostra persecució arrenca de la arribada d' en Morlesin á Madrid, y com que malas llenguas dihen que á més de lo de la *Font del Gat* hi hagué otras y otras conversas políticas en lo ferro-carril de cremallera de Monistrol, no ho estranyi, estém escamats.

No hi creyem en lo que apuntá la *Esquilla de la Torratxa* de que *La Renaixensa* s' havia entrabancat en l' esglahó del carrer de la Diputació. Pero de totas maneras no 'ns fan goig las sevas companyías. Quan varem veure aquell fioret de creyents que se n' endugué á Montserrat y la devoció ab que tots ple-gats resaren la *Salve*, ja 'ns varem encomanar á Deu y varem anar á casa l' l' no-tari porque la mort no 'ns atrapés de descuydat.

Aixís ho tenen de fer d' ara endavant los catalanistas, fins y á tant que un mal vent se n' endugui ben lluny á n' en Cánovas y al seu bigoti. Y encara aixís no estarán segurs mentres hi hagi fillas per casar y personatjes de Madrid per fer de padrins de boda.

Los temps van cambiant. N' hi ha que per no perdre una colocació tenen de alabar lo gosset de la senyore; n' hi ha d' altres que pera poder prosperar en una casa no 'ls queda altre remey que trobar graciosas á las criaturas més endl-moniadas; los que volían un empleo fins are havian d' estar be ab los gendres dels personatjes madrilenys.

Donchs los catalanistas no viurém segurs fins que estiguém convenus de que 'ls padrins de boda son una institució com cualsevol altra y més forta que algunas que passan per qui sab qué.

Lo Dr. Torres y Bages, aquest regionalista convenus, y mestre quinas en senyenas y travalls per l' ideal son de tots conegudas y estimats, diu en sa obra *La Tradició Catalana* al preguntarse qui reconstruirá la regió, que «es evi-dent la necessitat de la reconstrució; un orgue, aegéix, que no funciona s' arrotja y la regió fa molts anys que per diverses causas se com sospés son mo-«viment vital, y si be es cert que las artes son molt vivas, l' arbre en bona part «s' ha assecat y necessita d' una mà benefactora.»

Es precis, es indispensable per lo tant treballar ab fé, ab energia, ab cons-tancia. Lo partit regionalista deuria haver entrat ja fa temps en un terreno ben diferent del en que s' manté ab una especie d' immovilitat que l' pot arribar á fer culpable, y que als ulls de las personas que s' preocupan de la cosa pública, fa que no se li dongui tota la importancia que té, importancia merecida y justa per l' aplech d' elements y foras ab que conta, fins al punt de que, per exemple, s' hagi dit de nosaltres, en lletres de mollito, que ben prompte no 'ns quebraré més remey que arrestellarnos en los prestajges d' algun museu d' ar-queologia.

Lo catalanisme hauria de fer, y perdonen la paraula, hauria de fer política. No se m' oculta que aquest mot esgarria á toibom que de bona fé s' preocupa de la marxa de las societats; y protesto de que usantio, á falta d' altre que mi-llores espigui l' pensament, vull significar tantos que 'l catalanisme deu sortir del quietisme en que s' troba, y que las foras que s' gastan prenguin altre im-puls y altres direcciones; més no de volguin representar ab aquella paraula las ideas de desgavell, immoralitat, despillat, envilliment, hipocritia despotisme y corrupció que avuy enyon en si la política al us del dia representada á Madrid per lo govern central y á las províncias per los cacichs.

No. Lo que jo entench es, al contrari, que 'l catalanisme deu arribar á una perfecta organiazació y unió, precisament pera destruyir de soca-arrel los vics de la política actual y entrar de pié en la verdadera política ó sia en lo bon go-berno y administració ordenada basats en la doctrina regionalista y en los salva-dors principis que la informan.

Ja n' hi ha prou de plans y ardors platónicos: es la vida activa y de lluyra la que necessitem; prou també d' anar fent via á la quieta y ab aquesta mansuetud que 'ns ocasiona á d'arriar disgustos y contrarietats. Convé sortir de la vida retirada y aplicar que portem, y es hora de que 'l catalanisme s' intro-duhí per tot arreu. Acabém d' una vegada de sembrar un remat sense pastor y sense alberch segur abont aixoplugaros, que 'l catalanisme se la suñient im-portancia per alisar y plantar en lo punt més alt sa immaculada y gloriosa ban-dera. Prou també n' hi ha d' estaros cadascú á casa seva y fer propaganda sense soroll y casi solament coneguda dels que ja estem ben convenus; pugim es hora d' empendre la predicació ab los fets y l' exemple que resulta sempre més eloquent y avassalladora.

Quan, ara fa poch més d' un any, lo floriet poeta y amic de tots en An-gel Guimerá, feu reivindicació del us de la llengua catalana per los actes ac-a-démics, probarem á Barcelona que las nostros energias no son nominals y que tenen violenta comoció si una punyida un xich forta sumon nostra acti-vitat. L' any següent, la llengua catalana fou usada sens la més petita protesta. Donchs de victorias y truyts com aquells n' obtindriam cada dia si treballéssim com allavors ho ferem; pugim, per més que la empresa es difícil y cancellada no

res son de las de Ciencias morales y políticas y de la Historia abogados. Ilustres como el senyor Durán y Bas y escritores eximios como el señor Mañé y Fla-quer, y que de residir en Madrid no serian correspondientes sino de número como el señor Balaguer; recordérese que las obras de Guimerá y del P. Verdad-guer al castellano se traducen y con entusiasmo se aplauden, como con entu-siasmo se otorgó un premio singular á la *Batalla de Reynas* de Federico So-ler, después de comparar su obra con las más sobresalientes castellanas de aquel periodo de tiempo; recordérese el recibimiento fraternal que en toda Es-paña tienen nuestros artistas, nuestros arquitectos, nuestros literatos, todos los catalanes, en fin, que valen y merecen; recordérese la entusiasta acogida que há pocos meses lograren en Madrid las masas corales catalanas, siendo agasajadas en los Ministerios y Centros oficiales y en el mismo Palacio Real, donde osten-taron sus rojas *barretinas*, recibiendo los plácemes de la egregia Reina Regente doña María Cristina; y recordérese por último que de los cargos de Capitán ge-neral, presidente de la Audiencia y Rector de la Universidad, los tres únicos que ejercen jurisdicción propios están provistos en preclaros hijos de Cata-luña.»

Ja ven lo senyor Morano que 'ls halagos de Madrid no temém publicarlos, igual, igual que las ofensas.

Lo senyor Morano ab aixó n' te prou; aixó l' basta pera exclamar: «Es esto antiplata, odio, persecució! Por todo lo contrario habra de repu-tarlo el menos imparcial.»

Nosaltres aquesta llista la contestarém ab una altra.

Recordis que Catalunya avuy no existeix enllloch oficialment, que al catalá se li parla ab llengua, que no es lo propi á la escola y á la Universitat d' hon-tar en lo catalá barbaeches castellans dibent *el catalán á la calle*, en perju-icial de la educació intelectual del poble nostre; al catalá se li exigeix l' us d' un llenguatge que no sab, ni vol saber, en tots los actes de la vida pública, fins en lo testament, fins en lo telegrá y en lo teléfono per escrit, fins en lo més sa-grat dels tribunals de justícia d' honrt algun jurit que expulsa lo catalá d'ibent al ló del *catalán en los encantes*.

Al dret nostre se l' condemna á morir, y quan no l' pot matar l' Alonso Martinez, se l' mata poch á poch contra l' precepte del legislador fent de esta-cordetas los forasters matexos que á Catalunya aixecan estinas al autor del «Código Civil español», de memoria execrable en aquesta terra.

A Catalunya la tren de la enseyanas una colla de gent que per la *puer-ta ancha de la oposicion*, ajudada de la influencia de vblnar y d' altres cosas, invadeix las cátedras catalanas y 'ls llochs públics catalans. A Catalunya se la mayor Morano parlar de personas y de saber y d' art?

Donchs nosaltres recordem al mestre Aguiló tret de la Biblioteca Universi-taria lincuanen, com en Cuadrado del Arxú de Palma; l' Arxú municipal en perill de caure en mans de qui no sab llegir los documentos que conté; y aixís tans llochs abont s' hi anyoran per pron las figuras de venerables patrics subs-tantibiles per qui no estima la terra, y atenguts que al dir aixó fem una excepció en lo senyor Morano. Las obras dels nostros arquitectes judicades y desprecia-das per una Academia d' *artistas* que desconexen l' art de Catalunya, que per judicar de la taxada de la Sen bi venen per primera volta; los premios de

hem de perdre may de vista que ab nosaltres venen la justícia y la rabó y aguesias son inevitables.

Per que pèmetem que en los Ajuntaments no hi tingui representació regionalisme? Per que a las Diputacions provincials passa lo mateix? Per que a las Cortes no hi ha diputats y senadors regionalistes?

Es moltíssima la feyna que en aquest terreny deu ferse. Cert es que avuy lo camp polítich está del tot invariable y monopolisat per los senyors d'aquels bonos financers, que sembla que tenen en fendo al Estat Espanyol y que tractan a las Regions com paisos conquistats repartitsse l poder y l mando en la forma y manera que millor plian als seus personals interessos (al vegada ab pacces y avydenças intimas y de toibom reservats). Pero es també cert y més cert encara que tal preponderancia s'aguantia y s'manté perquè los oportunistes ho consensim y toierem. Son figures que reposan sobre socada de fanch y enderrocet lo fonament, contra darrera sen tota la rucna de partidaris que, com estrelles sens claror, no tenen altra llum que la que irradien aquells falsos sois.

Nosotr queret he dit, y repetsch, es pesat y abrumador, pero deu animar nos lo passar fins ara, que lo passet es sempre la protecta de lo esdevenir en aquesta materia. S' inicia l moviment catalanista l any 1859 ab la restauració dels Jochs Florats, y ab lo temps trascorregut que hi veyéim? De primer foren titlats sos honorables restauradors, casi lois morts avuy, de somnadors y famaslayets, y no se l' escoltava sino pera recrear la orella ab sos versos y cançons: la gent de las Horts y viojas se l' deya ab to despreciatiu é ironich. Mes las famaslayets prenquen cos, y las Horts y viojas se tornaren escaradors y tullas de grevoj, que tan sauch si s' tocan ab ma barruera; y allavors los castelans y castellanistas s' adonaren, ab lo dolor de la esgarripada que reberen, de que las rroyas, cridaven masses, y convenim en que calia ofegar sas cançons y plans, adobieren lo medi que millor podia portarlos a los seus objectes, lo del ridicoj y silencio y feren lo buyi als catalanistas, deixant los estar com se deixa a la criatura que fa una rarsa. Avyansen los temps y aixís com las Horts y viojas s' havian tornat espinas, la beta y la roia dels detraciors se tornaren setelat y mala cara y las catalanistas foren titlats d'anti-patriotas y separatas; més en devant ja se us ha dit que som los marabjos catalans, y avuy se us ha tractat de bojos y criminalis.

Si aquesta es la historia y talis son los fetes per que no n' prenem llasto y ex-peticions? Ab milia centuria escassa s' han donat los primers passos que son los més difícils, pugue que las ides, com les personas, al neixer van poch a poch y fent tuitas, pero quan saben y poden mudar lo pen ab seguirer, van alla aboni volen.

No us fem de que l' esperit públich s' hagi remogut quicòm envers nosaltres y travallèm sense repós, que a Catalunya hi ha foras pera dominarho tot. En tois las rams del saber buna Catalunya s' distingix per las personalitats que hi brillan, més com sta que per rasons que no es ara del cas esbrinar los estorsos no, tencen unilat y fins en certas ocasions sembla com si esgriessen con-cordamos de la cayguda de Bisnaci. Las disputas pelias y de detalls son molt fineses, y d' ellas no n' estem del tot lliures. Que haurém avansat, per exem-ple, després de discutir un any apasionadament si un apostot está ben ó mal-Posat? Senzillament perdre l temps que s' necessita per altres cosas més capi-

Lo temps dels Olivares ha passat pero no l' de las oliyas. Sian arbequinas, sian verdals, amarguejan fins després d' un any d' estar dintre la gerra.

Pero encara es bona la amargor: desperta la gana. Aixís nos ha passat a nosaltres aquets quinze dias. Aquest gustet de persecució es més delicat de lo que en Cánovas se figura. Y sobretot te la gran ventatja de que crida a la gent sana cap a las ides nostras. Ben al revés de lo que l'ls passa als canovins, que quan manan se l'ls omplan d' afamats los seus cassinos.

Ara sí que no sabem qué será d' Espanya. La cosa s' embolica, y las nacions de primera classe hi baurán d' intervenir com a Creta. Tenim que l' senyor Cánovas y l' senyor Romero Robledo no s' entenen; encara més, que l' senyor Cánovas fa l' patarrell al senyor Romero Robledo ó al revés. Ab motiu d' aixó ja l'ls diaris de Madrid no insultan tant com dias enrera als regionalistas de Catalunya ni s' parla gayre de la escuadra que per invocació d' un tal senyor Rico s' havia de presentar devant de las nostras costas: ara tot es parlar de sí l' senyor Cánovas menja ab ea Romero Robledo ó sí no hi menja, si se las cantan claras ó espessas aquestos dos provehidors de delicias pera la nació espanyola.

Nosaltres opiném que l' país no se las pot mirar ab indiferència aquestas batussas tant funestas en moments crítichs pera la pátria: que l'ls ajuntaments deuen consultar ab los seus respectius Pantorrillas qué hi ha que fer, y que s' deuen organisar, valentse de totas las brigadas d' escombrayres electorals y dels senyorets ab sous municipals manifestacions públicas per los carrers de totas las ciutats y vilas. De passada l' ministre del ram podria enviar una ordre duplicada á tots los rectors d' Espanya pera que fassin pregarias á fi de que s' acabi aquest conflicte. Y tots los homes conspicuos (creyéim que s' diu aixís) y tots los homes no conspicuos del partit conservador podrian anar á Madrid á demanar de jonollons que s' abressessin los dos grans estadistas de la Península. Mes pera no infamar l' acte que, com dihém, hauria de ser representació genuina de totas las forsas vivas de la nació, s' haurian de posar en totas las estacions de Madrid comissions d' homes casuissament unitaristas á fi de que l' regionalisme no vingúés (tornemho á dir) á infamar l' acte. La feyna d' aquesta comissió hauria de ser la de no donar entrada a cap home que no parlés un castellá ben serrat; que no s' deixés passar á cap home ab calanyés ó saragüells ó barretina ni ab altra senyal de «regionalisme, loco, atentatorio á la unidad etc.» y fins haurian de portar la cosa al extrém de completar la comissió ab sastres profunda y eminentment espanyols de Londres y París pera que examinessin las lanas y l'ls panyos dels vestits que no fossin d' una regió sola d' Espanya, que aixó fora senyal de criminoso separatisme. Y pera que no s' digúés que s' era exclusivista y pera mostrar tolerancia ab nosaltres (encara que no la mereixém nosaltres d' ells) los deixariam á la fi entrar á Madrid obligant á aquestos infelissos, tarats ab cosas regionalis, á vestirse... «con el sombrero colocado así y muy estrecho y justo el pantalón» que aixó sí que no te mácula de regionalisme. Donchs... bueno; ab aquesta coort de personatjes ben afaytats á la clásica espanyola se deuria anar á trobar als dos illustres estadistas renyits, y l'ls hi podrian tirar entre cap y coll un discurs en que hi entressin tots los trastos de guardarropía... y ab un diner al últim, la pau sería feta. Y vinga quedar salvada Espanya del horrendo cataclismo, y vingan las grans potencias telegrafiar

tals. Fem lo cuadro, que després temps hi haurá pera construhir lo march.

Acabo, senyors, per no acabar del tot ab vostra paciencia. Y com desitjo que de mon parlament no n' quedí l' disgust y la mala impresió que n' restarian si fossin tan bé mevas las paraulas de conclusió, las enmatllevaré fent aixís desapareixer la meva insignificancia ab la personalitat autorisada d' altres:

En una nota presa d' una obra publicada á París l' any 1870, titulada «Diccionario de la conversación», trobo, que, estudiant y definiint la paraula *Decadencia*, diu Teyssedre: «La decadencia dels pobles se manifesta també per la corrupció del llenguatge, lo debilitament de las creencias religiosas, la superstició, la infidelitat á la paraula jurada y despreci del jurament, set de riquesas, y poca estimá dels nobles travalls del esperit. Los pobles en decadencia son zerrayres, disputadors, difícils de gobernar á causa de la lleugeresa, y com tenen més subtillesa que bona fé, cal una munió de reglaments pera contenirlos en son deber.»

Procurém que jamay se ns puguin aplicar aquestos conceptes que semblan escrits expressament pel poble que domina diús del estat espanyol.

Pel contrari, emprénguem altres direccions, y, recordantnos de lo que forem pera tornarho á ser, nos farem mereixedors de que s' digni que l' insigne poeta lo canonge vigatá Mossen Collell escrigué pera l'ls catalans que l' dret de viure no s' compra ni s' ven, y que

poble que mereix ser lliure
si no li donan s' ho pren.

HE DIT.

ANUNCIS PARTICULARS

Morrhuel creosotat

de CHAPOTEAUT

Lo Gayacól, principi actiu de la creosota de faig, associat al Morrhuel (principis actius del oli de fetje de bacallá) en combinació perfecta, constitueix lo remey més eficaç que s' coneix contra la *Tisis laríngea*, la *Consumpció*, la *Tuberculosis* en segon y tercer grau. Gracias á sas propietats antisépticas, lo Morrhuel Creosotat ataca l' microbi de la tuberculosis y produheix la rápida cicetrisació de las cavernas del pulmó.

Paris, 8, rue Vivienne
y á totas las farmacias.

VI y AIXAROP

DE QUINA Y FERRO

DE GRIMAULT Y C.

Sas cualitats tónicas y reparadoras produheixen excelentes resultats en la *anemia*, la *clorosis*, la *leucorrea*, las *irregularitats menstruales*, las *rampas de ventrell* consecutives a aquestes malalties, lo *insfatisme* y totas les malalties que derivan de la *pobresa de la sang*. Se preparan ab la escorxa de quina titulada que se veix pera la fabricació de la célebre *Quina de Pelleter*.

A Paris, 8, rue Vivienne
y en totas las farmacias